

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

KATEŘINA BOUČKOVÁ

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

**PORTUGALŠTÍ MONARCHISTÉ A JEJICH PŮSOBENÍ PO
KARAFIÁTOVÉ REVOLUCI**

Bakalářská práce

Kateřina Boučková

Vedoucí práce: Ph.Dr. Jiří Zákavský, Ph.D

PLZEŇ 2019

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Plzni dne:.....

.....

Vlastnoruční podpis

Poděkování:

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce panu PhDr. Jiřímu Zákravskému, Ph.D, za skvělé vedení práce, za cenné profesionální rady, připomínky, nápady, metodické vedení práce a také za jeho trpělivost. Další mé poděkování patří Rafaelé Santos a Ondřeji Ulčovi za pomoc s portugalskými překlady a sdílení dotazníku mezi své portugalské přátele.

Obsah

ÚVOD	1
1 POLITICKÁ SITUACE OD VYHLÁŠENÍ PORTUGALSKÉ REPUBLIKY DO LEVICOVÉHO PUČE 1974	5
1.1 OBDOBÍ PORTUGALSKÉ PRVNÍ REPUBLIKY	5
1.2. SALAZARŮV REŽIM <i>ESTADO NOVO</i>	11
2 KARAFIÁTOVÁ REVOLUCE A PŮSOBENÍ MONARCHISTICKÝCH SUBJEKTŮ – OBDOBÍ PŘECHODU K DEMOKRACII.....	15
2.1 KARAFIÁTOVÁ REVOLUCE A VÝVOJ PO ROCE 1974	15
2.2 MONARCHISTICKÉ SUBJEKTY V RÁMCI REŽIMU <i>ESTADO NOVO</i> A KARAFIÁTOVÉ REVOLUCE	19
3 LIDOVÁ MONARCHISTICKÁ STRANA.....	22
3.1 VZNIK LIDOVÉ MONARCHISTICKÉ STRANY PO KARAFIÁTOVÉ REVOLUCI....	22
3.2 PŮSOBENÍ LIDOVÉ MONARCHISTICKÉ STRANY V PORTUGALSKÉM STRANICKÉM SYSTÉMU	23
3.3 LIDOVÁ MONARCHISTICKÁ STRANA (<i>PARTIDO POPULAR MONÁRQUICO</i>) A JEJÍ PŮSOBENÍ VE 21. STOLETÍ	28
4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ NA TÉMA PORTUGALŠTÍ MONARCHISTÉ	33
5 ZÁVĚR	36
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	38
RESUMÉ.....	42

PŘÍLOHY	43
----------------------	-----------

SEZNAM ZKRATEK

AD	Demokratická aliance (<i>Aliança Democrática</i>)
CEM	Monarchistická volební komise (<i>Comissão Eleitoral Monárquica</i>)
CDS	Křesťansko-demokratická strana (<i>Centro Democrático Social</i>)
CDS-PP	Lidová strana (<i>Centro Democrático Social-Partido Popular</i>)
ECPM	Evropské křesťanské politické hnutí (<i>European Christian Political Movement</i>)
EHS	Evropské hospodářské společenství
IMC	Mezinárodní konference monarchistů (<i>International Monarchist Conference</i>)
JMP	Portugalská monarchistická mládež (<i>Juventude Monárquica Portuguesa</i>)
LPM	Populární monarchistická liga (<i>Liga Popular Monárquica</i>)
MFA	Hnutí ozbrojených sil (<i>Movimento das Forças Armadas</i>)
MMP	Lidové monarchistické hnutí (<i>Movimento Monárquico Popular</i>)
MPT	Strana země (<i>Movimento o Partido da Terra</i>)
NATO	Severoatlantická aliance (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>)
PCP	Komunistická strana (<i>Partido Comunista Democrático</i>)
PIDE	Mezinárodní policie a obrana státu (<i>Polícia Internacional e de Defesa do Estado</i>)
PPM	Lidová monarchistická strana (<i>Partido Popular Monárquico</i>)
PR	Portugalská obnova (<i>Renovação Portuguesa</i>)
PRD	Demokratická strana obnovy (<i>Partido Renovador Democrático</i>)
PS	Socialistická strana (<i>Partido Socialista</i>)

PSD Sociálně-demokratická strana (*Partido Social Democrata*)

ÚVOD

Tématem mé bakalářské práce jsou portugalští monarchisté a jejich působení po Karafiátové revoluci. Hlavním cílem této práce je popsat průběh formování monarchistických subjektů v portugalském politickém systému a to především v období po levicovém vojenském puči zvaném Karafiátová revoluce až do konce roku 2018. Zaměřím se převážně na Lidovou monarchistickou stranu, která je výsledkem konvergence monarchistických subjektů, a její podporu ve společnosti. Tato strana vznikla jako reakce a snaha o vypořádání se nejen s politickými problémy ale i událostmi, které se odehrály v předchozích letech; snaží se navrátit monarchii do portugalského prostředí. Cestou založení politické strany se snaží získat dostatek podporovatelů i moci. Je tedy nezbytné věnovat část této práce i historické reflexi Portugalska, protože Lidová monarchistická strana se o minulost opírá ve svém programu. Během svého působení si Lidová monarchistická strana definovala jasnou ideologii a to, že jsou především monarchisté. Brání existenci monarchistického systému vlády, snaží se prosadit návrat panovníka z bývalé portugalské královské rodiny do čela státu. Portugalský pomyslný „trůn“ je již dlouho dle monarchistů bez právoplatného následovníka, tedy krále, jehož nárok *Partido Popular Monárquico* podporuje. Jako potenciálního reprezentanta země si představují například vévodu z Loulé.

V rámci práce budu analyzovat činnosti a formy spolupráce monarchistických politických formací napříč stanovenou dobu, tedy od roku 1974 až do roku 2018. Avšak jak jsem již zmiňovala, je důležité se zaměřit i na historické kroky monarchistických subjektů. Tento text lze označit za empiricky orientovaný, dává velký důraz na vývoj, rozbor a prezentaci výsledků monarchistických politických stran a také na to, jakou roli hrají v politickém portugalském systému, či na aktivity, které vedou v mezinárodních organizacích. Provedu analýzu jejich činnosti a společně s ní tedy i volebních výsledků. Obsah práce bude směřován na formování a vývoj strany i zodpovězení výzkumné otázky, která je: Má portugalská monarchistická politická strana ve společnosti podporu či nikoliv? Jako kritérium úspěšnosti či neúspěšnosti je možné považovat jejich volební podporu a dosavadní výsledky ve volbách. Také prověřím na vybraném vzorku respondentů, zda znají aktivity monarchistických subjektů, a to metodou dotazníkového

šetření, která patří mezi kvantitativní metody výzkumu v rámci zjišťování veřejného mínění.

Práce je strukturována do čtyř hlavních kapitol. První kapitola bude věnována historickému kontextu. V 19. století se Portugalsko vyskytlo ve velice tíživé situaci a stalo se velice slabou a rozpolcenou zemí. Nacházelo se v období, které se neslo ve znamení střetů mezi liberalismem a konzervativními ideály spojené s absolutistickými myšlenkami. Pokračovalo se v boji o suverenitu panovníků, což se odráželo v konfliktu o politický systém, co se týče nastolení konstituční nebo absolutní monarchie. Dlouhé období neklidu ukončil až vojenský převrat, který podporovala veřejnost s postojem proti monarchii v roce 1910. Tento rok bylo Portugalsko prohlášeno republikou. Tento fenomén, nastolení republiky a i následné neustále opakované pokusy o návrat k monarchii, zasáhl i několik dalších jihoevropských států.

Avšak éra nestability pokračovala, za 16 let se v Portugalsku vystřídalo 8 prezidentů, 44 ministerských předsedů, proběhlo 24 povstání (Klíma 2007: 470). V roce 1926 se uskutečnil pravicový vojenský převrat a následně se k moci dostal António de Olivier Salazar, který změnil režim v zemi na nedemokratický. Přinesl do země režim *Estado Novo*, který se vyznačoval jako antiliberalní, antikomunistický, konzervativní a nacionalistický. Po 2. světové válce se začínaly ve velkém objevovat ohlasy po změně režimu. V roce 1974 propukl převrat, zvaný Karafiátová revoluce, který svrhl již lidem nechtěný nedemokratický Salazarův režim (Binková 2004: 103–104).

V druhé kapitole bych chtěla poukázat na samotnou Karafiátovou revoluci a na proces demokratizace s tehdejším působením monarchistických subjektů. Dne 25. dubna 1974 zazněla ve vysílání portugalského rozhlasu zakázaná melodie *Grândola Vila Morena* (Závěšický 2004: 46–47). Byl to signál k započetí nenásilnému převratu, avšak Portugalsko zůstalo po dokončení demokratické tranzice republikou. I přesto se mezi portugalskými obyvateli objevovali zastánci monarchistického zřízení. Díky nim vznikly politické subjekty, které se snažily o obnovení monarchie. Jedním z těchto subjektů byla strana *Partido Popular Monárquico* (Lidová monarchistická strana). Její počátky sahají již do roku 1957, kdy byla součástí koalice monarchistického proudu. Toto uskupení působilo právě v opozici vůči *Estado Novo*. Posléze se v roce 1971

Monarchistické lidové hnutí, Lidová monarchistická liga a Strana portugalské obnovy sjednotily do jedné formace (Monarquia Portuguesa 2010).

Třetí kapitola je věnována samostatné portugalské politické formaci Lidová monarchistická strana (PPM). Během Karafiátové revoluce strana patřila mezi neaktivnější portugalské objekty v tamním politickém systému. PPM byla v počátku začleněna do Salazarovy diktatury, ačkoli pak došlo ke změnám uvnitř režimu a monarchistická strana byla přehlížena. Salazar vždy zabránil pokusu monarchistů o dosažení jejich cílů, tedy opět nastolit monarchii. Proto politický význam dědice D. Duarte Nuna klesal a jeho nástupnictví bylo zrušeno (PPM nedatováno). Během svého působení byla součástí několika vládních i volebních koalic či spolupracovala s dalšími politickými stranami. Dnes je tato strana charakterizována jako malá pravicová strana. Avšak PPM na portugalskou politickou scénu dokáže přivést a prosadit důležitá témata pro portugalskou společnost.

Čtvrtá kapitola bude pojednávat o výsledcích dotazníkového šetření. Cílem tohoto šetření bude zjistit, zda jsou monarchistické subjekty a jejich aktivity v povědomí tamních občanů, to znamená, pokud bude dostatečné množství respondentů, v rámci zkoumané skupiny jsou/nejsou aktivity monarchistů známy. Výzkum veřejného mínění nebude proveden na reprezentativním vzorku obyvatel. Jedná se o vymezený vzorek dotazatelů, o portugalské studenty, kteří studují v České republice. V dotazníku se zaměřím na znalost stranického portugalského systému s důrazem na monarchistické zastánce a jejich činnosti.

Práce je psána podle dostupné odborné literatury k již zmíněnému tématu. V textu je převážně využívána cizojazyčná literatura, primárně pracuji s anglicky a portugalsky psanými zdroji, nicméně se můžeme setkat i s několika texty napsané českými autory a v českém jazyce. Co se týká tématu portugalských monarchistů, tato problematika není v českém prostředí aktuální a nebylo sepsáno mnoho publikací, které se monarchistům věnují. Mezi hlavní zdroje, z nichž byl čerpán historický kontext a data, se řadí především publikace od doc. Jana Klímy (2016, 2007, 2005, 2004, 2002, 1996, 1995), který se zabývá dějinami portugalského státu. Jeho knihy i články podávají pohled na celistvé portugalské dějiny. Také autorka Simona Binková (2004), která se věnuje historickému kontextu Portugalska, zmiňuje monarchistické aktivity v rámci svého díla Portugalsko.

Informace o monarchistických subjektech na území Portugalska jsou využívány z odborných článků a oficiálních webových stránek strany. Pro popis aktivit Monarchistické lidové strany jsou především z internetových článků zaštitěné ministerstvem vnitra. Portugalskému prostředí není v české ani anglické literatuře věnována velká pozornost, dostupných zdrojů na téma portugalských monarchistů není velké množství.

1 POLITICKÁ SITUACE OD VYHLÁŠENÍ PORTUGALSKÉ REPUBLIKY DO LEVICOVÉHO PUČE 1974

Situace v Portugalsku před levicovou revolucí zvanou Karafiátová revoluce nebyla nijak stabilní. Od roku 1910, kdy vznikla první republika, se toto období portugalské historie zapsalo do dějin častými občanskými či politickými konflikty, nastala také špatná hospodářská situace. Portugalsko na počátku 20. století fungovalo na oligarchickém a klientistickém systému, který však posléze přestával fungovat (Pinto 1995: 91–93; Pinto 2000: 355–356). Krizi napomohla také neschopnost politiků reagovat na tamní problémy, nedařilo se jim v zahraniční politice¹. Situace využila portugalská Republikánská strana (*Partido Republicano Português*). Sociální nepokoje zasáhly velká města i vesnice (Klíma 1996: 161–163). Nahromadila se spousta problémů jak společenských, tak ekonomických. Ty zapříčinily vznik velkého počtu dělnických stávek a také odpor nejnižších vrstev společnosti.

Neoblíbenost politiků mezi měšťany rostla. Portugalsko se také potýkalo s vysokou negramotností a vysokou inflací (Binková 2004: 89–91). Díky první světové válce se politici málo věnovali domácí politice, což nepomáhalo v řešení tamních krizí. Probíhalo neustále střídání nastolení a následné svržení diktatury. Nestabilita republiky byla také podpořena vysokým stupněm fragmentace politického systému. To dopomáhalo tomu, že nebylo možno vytvořit stabilní a funkční vládu od roku 1916. Nejdéle působící vláda byla schopna řídit stát pouze něco málo přes rok (Binková 2004: 91).

1.1 Období portugalské první republiky

Před svržením monarchie se zastánci konzervativních myšlenek pokoušeli zabránit ustanovení první portugalské republiky. Pokusy však byly neúspěšné a republikánská revoluce nebyla poražena. Poté, co se 5. října 1910 dostala v Portugalsku k moci Republikánská strana, padla konstituční monarchie, která se ustanovila roku 1834. Po výhře republikánů byla vytvořena prozatímní vláda. Toto období pro tehdejší Evropu

¹ Zahraniční politiku komplikovala například existence tzv. růžové mapy a snaha propojit Angolu a Mosambik, proti čemuž jednoznačně protestovala Velká Británie, která měla své válečné lodě v Lisabonu.

charakterizovalo konzervativní a monarchistické smýšlení, a proto postavení Portugalské republiky nebylo lehké. Hlavními politickými stranami do revoluce 1910 byly strany *Partido Regenerador* a *Partido Progressista*, tedy Strana obnovy a Pokroková strana. Později vzniklá Republikánská strana dokázala lépe zmobilizovat obyvatelstvo a využít šance ujmout se vlády. Podařilo se jí uskutečnit několik základních bodů z republikánského programu. V roce 1910 se vytvořila prozatímní vláda, která se snažila zřídit veřejný pořádek, upevnit nové zřízení a dosáhnout uznání ze strany zahraničních velmocí. Po nastolení republikánského režimu se přijala nová státní hymna, vlajka, měna, také se prosazovala odluka církve od státu. Bylo vytvořeno se několik nových zákonů (Binková 2004: 87–88). Roku 1911 byla přijata nová ústava, která měla zaručit demokratický systém. Avšak objevuje se názor, že nastolená demokracie se v Portugalsku příliš nerozvinula kvůli absenci jakékoliv předchozí zkušenosti s demokracií. Portugalsko bylo v tomto ohledu zpátečnické a svou roli v tom sehrála i směs cenzorského klerikalismu a nedostatek pracovních příležitostí převážně na venkově. Proces zavádění nového režimu ovlivnilo vypuknutí první světové války, a proto pravá demokratizace byla umožněna až po více než šedesáti letech (Judt 2008:525).

Nový režim zmobilizoval obyvatele středních a nižších vrstev, které byly doposud z politického fungování vynechány. Republikánská strana získávala podporu portugalského národa, a i když byla nastolena republika, stále se objevovali zastánci monarchie. Mezi kroky nové vlády patřilo i připsání politických a občanských svobod portugalským obyvatelům. Tento krok zahájil trend zakládání obrovského množství politických stran. Politický systém se stal velmi fragmentovaný (Gallagher 1983: 19–23). Jak jsem již zmiňovala na začátku této kapitoly, období první republiky je tradičně popisováno jako konzervativní a v tomto směru se zde objevilo i několik politických táborů. Dominovaly především tři hlavní proudy, mezi které patří například zastánci monarchistických myšlenek, zástupci této ideologie byli organizováni v mnoha malých politických formacích (Klíma 1996: 162–163). Dále také můžeme zmínit levicový tábor, kde převládaly komunisticko-anarchistické myšlenky. Právce byla tvořena podporovateli katolicko-traditionalistického myšlení. Přívrženci pravicové orientace pocházeli především z prostředí venkova, naopak sympatizanti levice se soustředili ve městech (Pinto 2003: 9–10). Reprezentanti monarchistů se však s nově nastolenou situací nechtěli spokojit.

Republikánské hnutí, před jmenováním vlády roku 1910, se stalo formací, které zastřešilo několik politických skupin. Republikánská strana byla složena z umírněných členů, kteří podporovali všeobecné volební právo, ale také například z radikálního křídla republikánů a anarchistů (Gallagher 1983: 22–23). Postupem času se ukázalo, že toto složení strany je dále neudržitelné a byly provedeny změny v oblasti uspořádání a formování politických stran jako například štěpení republikánské strany na další politické formace, protože rivalita mezi členy republikánské strany neustále rostla. Vznikla jakási hranice mezi radikálními a umírněnými členy (Binková 2004: 87–88). *Partido Republicano Português*, tedy Republikánská strana, se do roku 1913 rozštěpila na několik dalších politických stran, jako jsou Demokratická strana (*Partido Democrático*), Evolucionistická strana (*Partido Republicano Evolucionista*) a Republikánská unie (*Partido da União Republicana*). Tyto politické formace tvořily již zmiňované pravicové spektrum politického systému (Binková 2004: 88). Monarchisté se vzbouřili proti nové vládě a začali organizovat dvě invaze v severní části země. Během let 1911-1912 proběhlo několik monarchistických spiknutí a také pokusů o vyvolání občanské války. Dokonce se monarchistické strany pokusily bojkotovat volby do Ústavodárného národního shromáždění. Avšak všechny pokusy o změnu selhaly (Coimbra 2000: 3). Nový režim už měl v té době dostatek sympatií obyvatelstva na udržení se. Postupem času tedy monarchistické strany zanikaly a v opozici proti republice nezůstala žádná organizovaná moc (Gallagher 1983: 24).

Na přelomu roku 1912-1913 byla sestavena nová vláda, která nahradila původní prozatímní vládu. Kabinet se skládal především z členů Demokratické strany a jejich klíčovými cíli byly sekularizace a oblast financí (Binková 2004: 89). Vládnoucí Demokratická strana získávala podporu ze strany střední vrstvy, avšak jejich sympatie upadaly u dělnické třídy, a to především z měst. Vláda také nemohla počítat s podporou monarchistických stran, a tak její opozice rostla. Ze strachu podpory opozice a především monarchistů bylo nevzdělaným otcům rodin odebráno volební právo, tak aby je nemohli ve volbách podpořit. Strach z monarchistů byl oprávněný, nejdříve zaútočili na kasárny v Lisabonu a posléze se pod vedením Azevedeho Countinho pokusili o monarchistický převrat, kdy zničili několik redakcí a muzeí, avšak po této akci se puč vyčerpává a monarchistické převraty na čas ustaly. Roku 1913 byl Costa donucen podat demisi kvůli

nepřetržitým protivládním demonstracím. Nová vláda Bernardina Machada vystupuje vůči monarchistům a katolíkům více umírněně než předchozí vlády (Klíma 2007: 441).

Ve stranickém politickém systému existovalo příliš mnoho stran, které byly nepřátelské vůči sobě navzájem, ale také se názorově rozcházely uvnitř stran. Tento problém se vyskytoval i na půdě parlamentu. Tato skutečnost vysoké fragmentace a nedůvěřivého prostředí zamezoval vytvářet trvalé stabilní vlády (Klíma 1996: 163–166). Podporu vláda nacházela v oblasti armády a námořnictva, avšak stávalo se, že premiér byl často pod tlakem právě kvůli těmto formacím. Díky jejich vlivu poté mohli vstupovat a vměšovat se i na politickou scénu. Krize se dále prohlubovala v hospodářském prostředí a stupňovaly se problémy kolem afrických kolonií (Binková 2004: 91).

V době 1. světové války Portugalsku hrozila ztráta koloniálních území v Africe, a tak vláda chtěla podpořit státy Dohody. Proti tomuto rozhodnutí vystupovala většina monarchistů a unionisté. Ti chtěli počkat na další vývoj konfliktu. Politická situace se stala velmi vypjatou, válečné období se neslo ve znamení vojenských převratů. Prezident Arriaga donutil Costovu vládu podat demisi a v roce 1915 pověřil úkolem sestavit novou vládu generála Pimenta de Castra (Wheeler 1998: 106–109). Ten měl podporu celé opozice demokratů a nařídil přestat s pronásledováním monarchistických přívrženců. Zakázal zasedání parlamentu a nastolil diktaturu. Alfonso Costa, předseda demokratické vlády, odmítal novou vládu a ze strachu z monarchistického ohrožení se rozhodl násilně svrhnout diktaturu. Prezident Arriaga abdikoval a Alfonso Costa měl znova sestavit demokratickou vládu (Binková 2004: 90–91). Náklady na válku nebylo schopno portugalské hospodářství unést a Costa doplatil na svou strategii věnovat se spíše postavení Portugalska v mezinárodním systému než domácí politice. Jeho neoblíbenost a přísná represivní opatření vedla k puči pod vedením Sidónia Paise roku 1917 (Klíma 2007: 451). Tento převrat ukončil civilní vládu Costy, který podcenil svoje straníky a členy městské vrstvy. Ti nejnižší z městských vrstev trpěli nedostatkem potravin až hladem (Binková 2004: 91–92). Proti demagogii demokratů, pod vedením majora Paise, se vzbouřili i velcí vlastníci půdy, buržoazie a veškeré konzervativní organizace. Sidónio Pais nastolil novou diktaturu, toto období je často označováno jako Nová republika či sidonismus. V Nové republice se tentokrát ve velkém účastnili na vládním rozhodování monarchisté a silná menšina katolíků. Nový režim se nevyznačoval žádným programem,

stál na osobě jeho vůdce, který se opíral o extrémní pravici, monarchisty, vysokou buržoazii, klerikály. Uplatňovaly se zde principy integralismu², který byl charakteristický svým tradičním, monarchistickým a antiparlamentním smýšlením. Monarchisté a hlavně integralisté v této fázi měli velikou převahu (Coimbra 2000: 48–51). Orientace veřejného diskurzu se naopak vzdalovala od představ Paise (Klíma 2007: 453).

Období první republiky v Portugalsku je velmi komplikované, nastalo několik státních převratů, vláda nebyla schopna reagovat na problémy, a proto se nikdy dlouho neudržela. Jak jsem již zmiňovala, do politického dění taktéž zasahovala i armáda, z čehož následně vznikaly tzv. vojenské vlády. Dalším znakem, jímž můžeme charakterizovat tento úsek historie, je značné užívání násilí při vyjadřování politických názorů a požadavků (Pinto 1995: 100–104). Počátek republiky se zrodil násilným svržením konstituční monarchie. Proběhl nespočet dělnických stávek a násilné střety občanů, častá spiknutí monarchistických formací, četné pokusy o ukončení vlád (Gallagher 1983: 25–30). Paisova diktatura byla vázaná na osobnost samotného Sidónia Paise a po jeho smrti se režim nedokázal udržet. Avšak v zemi díky velkému vlivu ideologie lusitánského integralismu existovala jakási hranice mezi republikány a monarchisty. Integralismus tvořil alternativu k liberalismus. Podpora monarchistů se rozšiřovala, přidávali se k nim lidé z řad studentů, médií či katolíků. Monarchisté se snažili využít šance a společně s vojenskou podporou z mnoha částí země vyhlásili v Lisabonu monarchii, také vybojovali určitou část území u Porta a vytvořili si tzv. Severní monarchii³ (Klíma 2007: 454).

Období, kdy monarchisté převzali na 25 dní severní území Portugalska, se hned od začátku potýkalo s velkými problémy. Objevily se rozdíly v řadách zastánců monarchie. Toto rozdělení existovalo již před vznikem první republiky, kdy monarchisté byli rozděleni na tábor kontrarevolučních a na umírněné monarchisty. Přesto spatřili zranitelnost republikánského režimu a využili své šance k obnově království. Po ozbrojeném útoku 19. ledna 1919 si zabrali část území. Obnovili chartu z roku 1826 a opět vyvěsili modro-bílou vlajku ve znaku monarchistické restaurace. Čin monarchisté

² Lusitánský integralismus původně zahrnoval mladé katolíky, monarchisty a některé konzervativce. Brzy dostal do kontaktu s kontrarevolučními myšlenky a ke konci působnosti je toto hnutí spojované s fašistickými tendencemi.

³ V publikaci Simony Binkové (2004) se uvádí název tzv. „Severní království“.

uskutečnili ve jménu krále Manuela II., který žil v exilu (Coimbra 2000: 226). Éra Severní monarchie však byla brzy ukončena republikánskými oddíly. V Lisabonu se vyhlásily nové volby, v nichž zvítězila Demokratická strana a zajistila obnovení republiky po celém území (Binková 2004: 92–93).

Po skončení 1. světové války se politická nestabilita ještě více prohloubila, stejně tak i pozice Portugalska na mezinárodním poli. Sice byla zemi připsána nedotknutelnost kolonií, avšak hospodářská krize se projevovala dále na mezinárodní i vnitropolitické scéně. Inflace, devalvace měny a sociální problémy ohrožovaly stabilitu země i společnosti (Wheeler 1998: 106–107). Političtí představitelé se stahovali z centra dění a jejich místa zaujímali vysoce postavení důstojníci, ti však také nebyli schopni řešit tamní problémy. Politická aréna se přesunula mimo parlament. Vznikaly křehké koalice, které se brzy rozpadaly, vláda střídala další vládu. Objevovale se neustálá povstání jako například monarchistický puč v roce 1921, dále následovala tzv. Krvavá noc⁴ (Binková 2004: 93–94). Demokratická strana přes všechny krize znovu zvítězila ve volbách roku 1922. Názorové štěpení uvnitř strany přispívalo k politické krizi, časté stávky a demonstrace zvyšovaly důležitost role armády. V zemi se střetávaly neustále republikánské a monarchistické myšlenky. Ve 20. letech se objevily fašistické ideály, které zasáhly celou meziválečnou Evropu (Binková 2004: 94; Gallagher 1983: 68). Z únavy a pocitu zoufalství z nenaplnění republikánského programu se 28. května 1926 odehrálo další povstání mířené proti demokratickému vedení (Binková 2004: 94).

Dne 31. května 1926 došlo k rozpuštění parlamentu a následoval konec první portugalské republiky. Pád způsobilo hned několik důležitých faktorů jako radikalizace malých konzervativních stran se silnou ideologií, značné tlaky ze strany armády a její vstup do centra politiky nebo také střet republikánských a monarchistických linií. Stát se nedokázal dostatečně spojit se společností. Dalším problémem byl nízký stupeň industrializace a urbanizace (Klíma 2005: 78–82). Problematika vysoké fragmentace stranického systému a polarizace společnosti vedla k nespokojenosti s vládou. Ta nemohla zajistit kvalitní rozvoj společnosti. Veškeré negativní faktory zbrzdily

⁴ Během tzv. Krvavé noci bylo zavražděno několik republikánských politiků, avšak šlo převážně o prosazení osobních a skupinových zájmů, kterých využily pravicové síly k diskreditaci republiky. Tím chtěli dojít k vytvoření lepších podmínek pro změnu režimu (Binková 2004: 94).

demokratické procesy a tím i správný vývoj země (Wheeler 1998: 247). Vysoká míra politizace armády způsobila dlouhodobou vládu pevné ruky, kdy režim disponoval jistými autoritářskými prvky. Autoritativní režim byl nastolen až v roce 1932, kdy na pozici předsedy vlády byl jmenován António de Oliveira Salazar (Klíma 2005: 83–85).

1.2. Salazarův režim *Estado Novo*

V květnu roku 1926 byla sestavena nová vláda, v jejím čele stál generál Gomes da Costa. Za hlavní cíl si dal uklidnit situaci v Portugalsku a tady najít jakýsi konsensus mezi občany, kteří podporovali republiku, a pravicově smýšlejícími vojenskými formacemi. Nový předseda vlády však neměl podporu u většiny obyvatel, ani u pravicových stran a o pár týdnů později byl svržen generálem Óscarem Carmonou a Sínelem de Cordes. Oba poté obsadili většinu úřadů vlády a nastolili diktaturu. Ovšem ani v tomto případě jejich vláda neměla velkou podporu občanů. Pozornost se obracela k ekonomickému odborníkovi a vysokoškolskému pedagogovi Antóniu de Oliveira Salazarovi. Jeho osoba nabírala na popularitě u většiny občanů a také zažehávala jakousi naději na stabilizaci dění v Portugalsku (Binková 2004: 95–96). Salazar byl více zapojován do politického života a prezidentem byl posléze jmenován ministrem financí roku 1928, kde si stanovil cíl stabilizovat hospodářskou situaci a dojít k vyrovnanému rozpočtu. V letech 1930-1931 se podílel na utváření podoby tzv. Nového státu, nebo-li *Estado Novo*, který lze charakterizovat jako autoritativní režim. Také pomáhal vybudovat novou politickou stranu Národní unie (*União Nacional*), která se za několik let stala jedinou povolenou politickou formací a měla reprezentovat zájmy občanů. Salazar v rámci své ministerské kariéry upevnil vztahy se zámořím (Binková 2004: 96–97). Roku 1932, jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole, byl António Salazar jmenován do funkce předsedy vlády. Kabinet složil převážně z občanů jemu blízkých a oddaných. Během let 1932-1933 dokončoval poslední změny, které směřovaly k vytvoření autoritativního a korporativního státu (Klíma 2005: 85–87). Roku 1933 byla přijata nová ústava, která ustanovila nový režim, a Portugalsko se stalo unitární korporativistickou republikou. Avšak většina pravomocí sepsaných v ústavě fungovala v praxi jinak. Například veškerou odpovědnost za stát, politiku, finance vzal na sebe sám António Salazar (Klíma 1996: 171).

V roce 1932 zemřel král v exilu Manuel II. a Salazar navždy zavrhl myšlenku na monarchii. Bylo zakázáno vytvořit jakoukoliv platformu pro komunikaci s opozicí. Byly zavrhnuty veškeré politické strany i odborové organizace. I přes snahu sjednotit vše pod jednu politickou stranu, ve společnosti dále existovalo názorové štěpení. Objevovala se také kritika režimu a to i ze strany Národní unie. Další kritici se nacházeli mezi monarchisty, armádou, dělníky, námořnictvem a dalšími pravicovými skupinami (Binková 2004: 97). Existovala štěpící linie mezi zastánci tzv. konzervativně-liberálního proudu a mezi tzv. autoritářskými konzervativci a extrémní pravíci. První zmiňovaný proud se skládal především z členů konzervativních republikánských stran, kteří brali autoritativní režim jako takovou mezifázi. Druhá skupina měla svoje přívržence mezi monarchisty a katolíky. Ti diktaturu podporovali, zastávali názor, že je potřeba vláda pevné ruky. Extrémní pravice podporovala myšlenku vedení státu založeném na charismatickém vůdcovství a na prvcích komparatistického a nacionalistického státu, kde hrály velkou roli armáda, tajná policie, cenzura (Pinto 1995: 150; Pinto 2003: 39). Podpůrným pilířem pro nový režim se stala katolická církev a také ladění ideologie do antikomunistického, korporátního, anti-liberálního smýšlení (Klíma 2002: 6–8).

Co se týče mezinárodní politiky, Salazar navázal zahraniční styky s Velkou Británií, Francií a také samozřejmě se státy s podobnými režimy jako byla tehdy Itálie a Španělsko. Po volbách ve Španělsku, kdy vyhrála levicová Lidová fronta, se nacházelo Portugalsko v ohrožení. Nastolenému nedemokratickému režimu se objevil nový oponent, ale po španělské občanské válce se vše změnilo. Portugalsko se stalo velmi podporované všemi silami ze strany frankistů. Nové evropské mocenské rozložení pomohlo Salazarovi vést svobodněji svou zahraniční politiku, a tak mu bylo umožněno uznat frankistickou vládu za jedinou oficiální a zákonnou vládu Španělska. Po začátku 2. světové války Portugalská republika vyhlásila neutralitu a podařilo se ji udržet po celou dobu války (Binková 2004: 99; Judt 2008: 84). V roce 1943 se na portugalské politické scéně zformovala opozice s názvem Hnutí protifašistické národní jednoty. Avšak výraznější politické střety názorů se vyskytly až po skončení světové války. Po vítězství demokratických mocností spatřila opozice podnět k povzbuzování k demokratizaci Portugalska. Pro tento krok souhlasily i státy jako Velká Británie a USA. Proto byly v roce 1945 vypsané nové volby do Národního shromáždění, kterých se mohlo účastnit více politických skupin. Vytvořilo se nové Hnutí demokratické jednoty, avšak opozice nebyla

zcela připravena, a tak se voleb nezúčastnila. Národní unie si uvědomovala novou hrozbu v demokratických myšlenkách a tlaku ostatních mocností a tak před volbami vždy učinila kroky, aby režim měl zdání demokratického fungování. Tato strategie fungovala až do roku 1965 (Binková 2004: 99).

Po smrti prezidenta Carmona se otevřela znova otázka na obnovení monarchie. Sám Salazar byl v počátcích své politické kariéry považován za představitele extrémní pravice sympatizující s monarchií. Nabízela se možnost využití královských potomků, kteří žili v exilu. Avšak Salazar se vyslovil proti restauraci režimu a v prezidentských volbách zvítězil kandidát generál Francisco Craveiro Lopez (Binková 2004: 96–100). Oliveira Salazar, zastánce konzervativní pravice, byl v dětství veden ke katolictví a k podpoře monarchie. Na počátku 30. let se jeho konzervativní názory již odrážely i v proudu radikální pravice (Vrbata 2010: 221–222). Portugalsko se od založení první republiky proměnilo, původně se kladl velký důraz na katolictví, tradice a hodnoty monarchie. Nový režim *Estado Novo* se vyznačoval jistým modernismem a obrozenectvím (Vrbata 2010: 242). Myšlenka tradičního nacionalismu, který Salazar zpočátku propagoval, nacházela podporu mezi konzervativními intelektuály a monarchisty. Vyhovovalo jim to natolik, že se dokonce sami začlenili do Národní unie. V druhé polovině 30. let se tato situace začala měnit. Existovaly jisté neslučitelné prvky jako například politické, ideologické či doktrinální. Také se naskytl rozdíl mezi chápáním národní revoluce v pojetí konzervativního Salazara a v uchopení revoluce národních syndikalistů (Vrbata 2010: 244–245). Národní unie byla tvořena některými monarchistickými prvky. Na konci 50. let došlo opět ke změnám v politické struktuře. Monarchisté se objevili v opozici vůči režimu. Nastaly politické nepokoje a došlo k několika povstáním a i k pokusu o státní převrat (Binková 2004: 100; PPM nedatováno).

V následujících letech se politický tlak zvyšoval, v zemi vládla cenzura a tajná policie. Stále byla povolena pouze jedna politická strana. Běžnou situací se stávaly vraždy politických reprezentantů z opozice či jejich deportace. Roku 1968 došlo k náhlé změně, Salazar byl nucen ze zdravotních důvodů odstoupit ze své politické funkce. Na Salazarův post premiéra byl dosazen Marcelo Caetano. Nastalo velké očekávání, jakým směrem se Portugalsko bude dál vyvíjet, jestli režim bude pokračovat beze změn, nebo zda se navrátí parlamentní demokracie. Caetano pocházel z řad intelektuálů a věděl, že musí nastat jakési postupné politické uvolnění (Binková 2004: 101). Mezníkem tohoto se staly

volby roku 1969, kdy se mohla účastnit opozice a hlasovací právo bylo připsáno i ženám (PPM nedatováno). Do voleb Národního shromáždění se přihlásili i samotní monarchisté, avšak opozice neměla nijak výraznou šanci na úspěch⁵ a do Národního shromáždění byli zvoleni jen zástupci Národní unie (Binková 2004: 102–103).

Na politické scéně vzrůstaly požadavky na liberalizaci, situace v zemi se zhoršovala. Portugalsko mělo problémy jak na domácí půdě, tak i v mezinárodním prostředí⁶. Další problém nastal v ekonomice, kde se odrazilo dlouhotrvající válčení v Africe a díky tomu vypukla další hospodářská krize (Solsten 1993: 55–60). Do čela ozbrojených sil byli zvoleni generálové António de Spínola a Francisco Costa Gomez. Avšak odpor ve společnosti i v některých částech armády byl natolik vyhrcovaný vůči režimu, že v březnu 1974 byli generálové ze svých pozic sesazeni. Následně po této akci vypuklo nekoordinované povstání, které však političtí vůdci dokázali potlačit. Dne 25. dubna 1974 proběhl levicový puč, který sesadil režim téměř bez krveprolití. Obyvatelstvo bylo nadšeno z konce režimu, vkládalo vojákům do hlavní pušek karafiáty, proto tedy název Karafiátová revoluce (Binková 2004: 103). Tímto povstáním byl ukončen režim *Estado Novo*, vznikla nová vláda v čele se Spinozou, která měla za cíl nastolit demokratický režim. Rok 1974 lze označit jako počátek dalšího důležitého úseku v portugalské historii.

⁵ Opozice nemohla vyhrát kvůli nastavení volebních pravidel. Možnost volby byla pouze iluzorní.

⁶ Velmoci tlačily na Portugalsko převážně kvůli událostem v jeho afrických koloniích.

2 KARAFIÁTOVÁ REVOLUCE A PŮSOBNÍ MONARCHISTICKÝCH SUBJEKTŮ – OBDOBÍ PŘECHODU K DEMOKRACII

Během 20. století se na portugalské půdě odehrálo mnoho událostí. Objevilo se zde hned několik důležitých fenoménů, se kterými se nepotýkalo jen Portugalsko, ale i další státy v Evropě. Za klíčové momenty v portugalské historii lze spatřit například přechod z monarchie na republiku, čemuž byl věnován prostor v první kapitole. Nekončící problémy s nově nastolenou demokracií a jejím reálným fungováním neustávaly a v zemi narůstala nespokojenost s režimem. Portugalsko si prošlo obdobím nedemokratického autoritativního režimu, který byl posléze svrhnut během Karafiátové revoluce v roce 1974. V této části práce se zaměřím na období přechodu z autoritářského Salazarova režimu, na význam role monarchistických subjektů v nedemokratickém systému a na průběh Karafiátové revoluce, která posléze dala vzniknout hlavní monarchistické straně v Portugalsku.

2.1 Karafiátová revoluce a vývoj po roce 1974

Portugalsko se v 70. letech opět vyskytlo v situaci, kdy občané byli znepokojeni a znechuceni podmínkami, ve kterých musí žít, a které ukotvoval autoritativní režim. Dalším problémem byla krize afrických kolonií, kde tamní země bojovaly o svou nezávislost a Portugalsko, které s dekolonizací nesouhlasilo, to finančně vyčerpávalo (Grugel 2002: 140–142; Klíma 1995: 147–149). Touto podkapitolou bych ráda objasnila přechod Portugalska na demokratický režim. Demokracie umožnila vznik nových stran či legální fungování původních stran působící již v minulých režimech.

Kritika režimu *Estado Novo* gradovala a jako odezva na špatné podmínky vznikla organizace Hnutí ozbrojených sil (MFA). MFA zorganizovala velké povstání za podpory většiny armádních oddílů a hnutí. V noci 24. dubna 1974 se v rozhlasové vysílačce ozval signál „Je za pět minut jedenáct. Zazpívá vám Paulo de Carvalho ‚Potom, co vám dám sbohem‘ “ (Klíma 2004: 24). Byl dán signál pro zásah vojenských jednotek. K jednotkám armády v Lisabonu se přidávaly oddíly i v několika dalších městech. Ty měly za úkol obsadit strategicky důležitá místa. Ovládnutí veřejného prostoru zamezilo vůdcům režimu utéct, nebo se jakkoliv bránit. Do převratu se také zapojili občané Lisabonu, jelikož tento

puč probíhal převážně poklidně (Binková 2004: 103; Klíma 2016). Karafiátová revoluce se obešla bez krveprolití a úmrtí. Téměř padesátiletá diktatura se během pár hodin a bez odporu zhroutila⁷. Puč byl proveden v duchu komunismu a socialismu, což byly pravé opaky než dosavadní ideologie režimu *Estado Novo*. Lidé pokládali v ulicích červené karafiáty s nadějí na lepší začátek (Klíma 2007: 569).

Země po několika letech zažívala proměnu, která měla vést k demokratizaci země. Političtí vězni z předchozího režimu byli propuštěni, tajná policie PIDE (*Polícia Internacional e de Defesa do Estado*) byla rozpuštěna a cenzura zrušena. Mezi hlavní body programu MFA patřilo udělení nezávislosti africkým zámořským koloniím (Rezola 2008: 4–5). V době Salazarovy diktatury byla povolena pouze jedna politická formace, již zmiňovaná Národní unie. Po proběhnutí Karafiátové revoluce se strana zrušila a došlo k obnovení činnosti politických stran, které se ve své historii nespojovaly s myšlenkou fašismu (Binková 2004: 104).

Existuje několik možných výkladů, co způsobilo pád režimu. Můžeme zmínit například nedostatky politického systému, vznik velkého množství sociálních hnutí, mezinárodní tlak či negativní působení politických elit. Salazarovo autoritářské vedení bylo výrazně sebestředné, životní úroveň v Portugalsku odpovídala spíše situacím v tehdejší koloniální Africe než v zemi západní Evropy (Judt 2008: 525). Za další důležitý faktor, který vedl k ukončení režimu, lze považovat úlohu armády na politické scéně. V Portugalsku armáda nebyla vyloučena z politické arény až do 80. let, přesněji do roku 1982. Vojenské oddíly fungovaly jako obránci před vnitřními či vnějšími nepřáteli (Osuna 2014: 216). Také mohly jako jediný vytvořit domácí legální opozici, protože armáda byla ojedinělá nezávislá instituce v zemi (Judt 2008: 526). Za další impuls revoluce také považují tlak „zdola“, tedy kritiku občanů a jejich touhu po změně. Díky revoluci došlo k rozšíření občanských práv a svobod a byli sesazeni představitelé předcházejícího režimu. Do konce jednoho roku od uplynutí doby, kdy proběhla Karafiátová revoluce, byla sepsána nová ústava a mělo proběhnout zvolení nového Národního shromáždění (Binková 2004: 104; Judt 2008: 527).

⁷ Ústředním orgánem, který disponoval největší mocí, se stala Rada národní spásy.

Jak probíhal proces demokratizace a následná liberalizace v Portugalsku? Portugalsko odstartovalo třetí vlnu demokratizace⁸ revolucí roku 1974 (Huntington 2008: 24). Portugalsko tedy nemělo žádnou možnost nějaké inspirace, protože bylo onou první zemí, která započala trend nastolování demokracie a zavrnutí nedemokratického režimu. Levicový převrat se stal nástrojem procesu demokratizace, přechodu k novému politickému uspořádání. Přejít zde byl iniciován, jak jsem již zmiňovala, vojenskými důstojníky a tlakem občanské společnosti. Právě armáda i nadále hrála důležitou roli v politickém systému (Osuna 2014: 216). Z mého zkoumání vyplývá, že v období přechodu k demokracii existovaly tři nejdůležitější skupiny, které hrály v tomto procesu primární roli: již zmiňovaná armáda, politické strany s jejich představiteli a méně podstatné sociální hnutí s občany.

Následný vývoj v portugalském prostředí se nesl v duchu střetávání pravice a levice. Po Karafiátové revoluci se politika posouvala směrem doleva. Vlády byly sestavovány jak z levicových politických stran, například Socialistická strana (*Partido Socialista*), Komunistická strana (*Partido Comunista Português*), tak i z řad nezávislých politiků či vojenských důstojníků (Solsten 1993: 171–174). Dokonce i několik let po puči prezidenti pocházeli z armády. V prvních několika vládách, v období druhé republiky, se objevovali taktéž zástupci monarchistů. Avšak vlády disponovaly velmi nízkou legitimitou, tento problém souvisel taktéž s armádou, protože se jí zodpovídaly místo parlamentu. Ve společnosti se objevovaly názory, že politika by se mohla stát příliš levicově zaměřenou (Klíma 2007: 572–580). Zpočátku program MFA působil jako umírněná organizace, postupem času se však zradikalizovala a podporu nacházela právě v portugalské Komunistické straně. Obavy z této hrozby se odrazily i ve volbách, kde zvítězili sociální demokraté a komunisté skončili v opozici (Binková 2004: 104–105). Je tedy patrné, že při přechodu demokracie občanská společnost nehrála primárně hlavní roli. Naopak armáda organizovala většinu jak politického, tak všedního života (Grugel 2002: 142).

Jakým směrem se bude druhá republika ubírat, rozhodly až volby v roce 1979, kde zvítězili sociální demokraté. Tento volební výsledek ukončil období dominance armády. V Portugalsku zvítězili umírnění. Vlády s převahou sociálních demokratů, kteří

⁸ O třetí demokratizační vlně hovoří ve své knize Samuel Huntington (2008).

se orientovali spíše doprava, odstartovaly konsolidaci národního hospodářství (Binková 2004: 108–109). Dne 1. dubna 1976 se přijala nová ústava, posléze proběhly volby a stanovily první ústavní vládu v období, které se označuje v moderní portugalské historii jako třetí republika. Nastal čas, kdy se politická situace začala uklidňovat a stabilizovat se. Veřejné mínění ve společnosti se začalo mírně posouvat doprava⁹. Stabilizace režimu uklidnila historické nesrovnalosti a díky klidné politické situaci se Portugalsko mohlo zapojit do mezinárodních organizací jako je například Evropské společenství, tedy 1. ledna 1986. Vstup se následně odrazil v dalším portugalském vývoji či orientaci. Se vstupem do Evropského společenství, pozdější Evropské unie, portugalskou politickou scénou donutilo zahrnout všechny radikální komunistické myšlenky (Binková 2004: 109). Důvod proč Portugalsko dokázalo velmi rychle a snadno se začlenit mezi západoevropské státy, navzdory předchozí „izolaci“, je, že jejich zahraniční politika byla slučitelná s politikou států, které byly součástí organizací jako NATO či EHS. Například již zmíněný sdílený antikomunismus byla sourodá politika všech sdružených států, avšak je to především spojeno s kontextem studené války (Judt 2008: 540).

Portugalsko bojuje s ekonomickými a finančními problémy. S pomocí Evropské unie se snaží dosáhnout vyrovnaného státního rozpočtu. Roku 1999 se země zapojila do Evropské hospodářské a měnové unie, což následně roku 2002 vedlo k přijetí eura jako platidla (Binková 2004: 110). Napojení na africké kolonie, kde se portugalština stala úředním jazykem, přetrvalo. Portugalsko je tedy demokratická země s parlamentním režimem a v čele státu stojí od roku 1976 prezident. Avšak postavení prezidenta neodpovídá klasickému parlamentarismu. Ústava přijatá roku 1976 následně kodifikovala soustavu nejvyšších orgánů a jejich vztahy. Portugalský stranický systém se uvádí jako bipartismus, tedy systém dvou dominantních stran a to Socialistické strany (*Partido Socialista*) a Sociálně-demokratické strany (*Partido Social Demokrata*) (Kroupa 2017: 93).

⁹ Do dnes existuje ve stranickém systému pravo-levé štěpení převážně mezi strany PS a PSD, které představují jistou alternativu u moci (Němec 2009: 165).

2.2 Monarchistické subjekty v rámci režimu *Estado Novo* a Karafiátové revoluce

Tato kapitola zmiňuje počátek Lidové monarchistické strany (*Partido Popular Monárquico*) v rámci portugalské historie od roku 1910. Počátky monarchistů sahají do dávné historie. Jejich působení jsem zmiňovala již v kapitolách, které se věnovaly historickému kontextu. Od vzniku republiky roku 1910 se neustále monarchisté objevovali na politické scéně jako odpůrci republikánského zřízení. Podněcovali spoustu lidových povstání a organizovali převraty. Začleněné monarchistické myšlenky a ideologie lusitánského integralismu sehrály důležitou roli v přípravě terénu pro diktátorský režim. Konzervativní politiky vytvářely podmínky pro vznik nedemokratického zřízení. Monarchisté se silně podíleli na destabilizaci republikánsko-demokratického zřízení, už jen proto, že po celou dobu trvání republiky měli velký vliv na organizování kontrarevolučních událostí. Tímto shrnuji dosavadní působení monarchistů do nástupu nedemokratického režimu. Důležité je zmínit, že monarchisté hráli v portugalské historii důležitou roli a zapříčinili mnoho změn, i když státní zřízení již nebylo monarchie.

Monarchisté na počátku autoritářského režimu podporovali diktátora. Salazar, který původně byl velkým zastáncem monarchie, pobízel monarchisty, aby se přidali k jeho vládě a začlenili se do jediné povolené strany. Radil jim vstoupit do struktur státu za účelem spolupráce, protože to byla jediná možnost jak dojít k jejich cíli. Většina monarchistů se opravdu připojila k jeho režimu a dokonce si dokázala zajistit jistou autonomii uvnitř *Estado Novo*. Avšak to bylo pouze z počátku nově nastolené diktatury, i když to byla pro monarchisty spíše jakási iluze. Režim umožnil pouze prezentaci názorů a diskuzi o monarchii, ale přísně zakázal politický boj za realizaci jejich cílů (Coimbra 2000: 212–220). Ti, kteří odmítli přidat se do *Estado Novo*, se dohodli a vytvořili opozici z několika monarchistických formací. Zástupci koalice působili po celou dobu nedemokratického režimu v ilegality, přesto byli velmi aktivně činní (PPM nedatováno).

Salazar byl vychován v rámci konzervativního duchu, proto v něm monarchisté viděli náznak naděje. Mohl se stát člověkem, který by nastolil dostatečné podmínky pro návrat k tradičním institucím. Avšak podmínky jako konsolidace režimu *Estado Novo*

a zakotvení existence pouze jedné politické strany, zamezily veškerým monarchistickým snahám o restauraci režimu (Coimbra 2000: 226–227).

V druhé polovině režimu *Estado Novo* začali být monarchisté přehlíženi. Strana Národní unie měla jejich cíl návrat monarchie za beznadějný. Na konci 50. let došlo ke změnám, které způsobily i proměnu politické scény. Monarchisté působili v ilegální opozici a podnikali různé akce, díky kterým si chtěli připravit podmínky pro restauraci režimu. Podnítili několik povstání a více či méně úspěšných pokusů o státní převrat. Neustále se pokoušeli vstupovat do politického dění, a tak v roce 1958 podpořili návrh generála Humberta Delgada v kandidatuře při prezidentských volbách (PPM nedatováno). V roce 1971 se dohodly tři monarchistické subjekty, Monarchistické lidové hnutí (*Movimento Monárquico Popular*), Populární monarchistická liga (*Liga Popular Monárquica*) a strana Portugalské obnovy (*Renovação Portuguesa*), spojily se a vytvořili koalici zvanou Monarchistická konvergence (Monarquia Portuguesa 2010).

Monarchistická konvergence bylo monarchistickým hnutím, které vzniklo 30. dubna 1970. Tato formace byla vytvořena, jak jsem již zmiňovala, spojením tří politických stran. Vstup do koalice zorganizovali zástupci stran Gonçalo Ribeiro Teles (Lidové monarchistické hnutí; MMP), Henrique Barrilaro Ruas (Portugalská obnova; PR) a João Vaz de Serra a Moura (Populární monarchistická liga; LPM). Všechny tyto strany datují svůj vznik v době Salazarova režimu. Strana MMP vznikla roku 1957, Portugalská obnova fungovala od roku 1962, a poslední strana koalice byla založena v roce 1964. Taktéž se někdy uvádí, že v rámci dohody působila i čtvrtá formace a to hnutí portugalské monarchistické mládeže (*Juventude Monárquica Portuguesa*; JMP). Tato strana si ale nadále zachovávala svoji samostatnost a statutární nezávislost (Monarquia Portuguesa 2010). Tyto monarchistické skupiny tedy pracovaly jako odpůrci režimu *Estado Novo* (Coimbra 2000: 227–228). Zmiňované subjekty již spolu kolaborovaly v organizaci Monarchistická volební komise (*Comissão Eleitoral Monárquica*; CEM). Monarchistická volební komise měla navodit iluzorní¹⁰ zdání jakési demokratičnosti, tedy možnosti výběru ve volbách roku 1969. Jelikož ale reálně nedisponovaly monarchistické formace žádnou mocí, začaly být k režimu kritické. Monarchisté se stali utlačovanými

¹⁰ Monarchistická volební komise se sice účastnila voleb, avšak neměla šanci vyhrát, volby byly nastavené tak, aby vyhrála Národní unie, její „fungování“ měla navodit zdání demokratičnosti.

a terčem policejních represí. Nedemokratický režim roku 1973 zakázal fungování Monarchistické konvergence (Monarquia Portuguesa 2010).

V květnu roku 1974 se Monarchistická konvergence přihlásila k myšlenkám a programu Lidové monarchistické strany, proto se následně i sjednotili, a působili v rámci jedné formace pod názvem strany Lidová monarchistická strana (*Partido Popular Monárquico*; PPM). Došlo ke sblížení několika monarchistických organizací, které však vystupovaly z různých ideologických pozic (PPM nedatováno). Od této doby jsou veškerí zastánci monarchisté vlády zastřešeni pod touto organizací. Hlavní bod programu, kolem kterého se točí monarchistické aktivity, je dán rokem 1910. V tomto roce byla násilně svrhnuta monarchie a nástupci trůnu museli ustoupit do exilu. Proto PPM požaduje obnovu na nárok trůnu královské rodiny z rodu Braganca (Solsten 1993: 201–202). Lidová monarchistická strana se dostala z ilegální opozice a snažila se zapojit do demokratických institucí, které se podílejí na moci. Strana v rámci svého dalšího vývoje hrála výraznou roli ve stranickém systému po přechodu k demokracii, čemuž je věnována pozornost v následující kapitole.

3 LIDOVÁ MONARCHISTICKÁ STRANA

V této kapitole se budu věnovat portugalské Lidové monarchistické straně (*Partido Popular Monárquico*). Představím historii této strany, její počátky a fungování v portugalském politickém režimu. Také bych zde ráda odpověděla na otázky, které jsem kladla v úvodu. Budu analyzovat činnosti vedené stranou a zaměřím se na její mezinárodní politiku. Zhodnotím volební výsledky PPM, a dle toho určím, zda se strana dá považovat za úspěšnou či nikoliv. Tato část práce je rozdělena do dvou podkapitol. První podkapitola se věnuje historickému představení strany a jejímu působení v portugalském stranickém systému po Karafiátové revoluci. Druhá část se věnuje vedeným aktivitám v portugalském prostředí a mezinárodním organizacím, jejichž součástí *Partido Populár Monárquico* je.

3.1 Vznik Lidové monarchistické strany po Karafiátové revoluci

Lidová monarchistická strana byla založena 23. 5. 1974, což je několik měsíců po proběhnutí Karafiátové revoluce. Po této revoluci lze stranu popsat jako aktivní a silnou monarchistickou stranu. Strana sama odkazuje, že se jedná o vzdálené nástupce monarchistických partyzánů z dob implementace republiky (Telo 2007: 69). Tímto způsobem můžeme chápat i činnosti lusitanského integralismu. Zakladatelé strany byli velmi činní od počátku nastolení Salazarovy diktatury. Vyskytovali se v ilegální opozici a činili kroky pro podpoření monarchistické myšlenky k návratu portugalské královské rodiny, jak jsme již zmiňovala. Salazar vždy zabránil pokusům monarchistů o dosažení politické moci (Binková 2004: 99; PPM nedatováno). V předchozích kapitolách jsem uváděla, že Salazar zavrhl myšlenky návratu monarchie. Přesto se monarchisté stále snažili vstupovat do politiky, kde propagovali a podporovali své vybrané kandidáty.

Po odstoupení Salazara a mírného uvolnění politické situace se zúčastnili voleb do Národního shromáždění. Zde ale nebyli příliš úspěšní, díky faktorům zmiňované v podkapitole „Salazarův režim *Estado Novo*“ (Binková 2004: 102). Rok 1971 se pro monarchisty stal významným, Monarchistické lidové hnutí, Monarchistická liga a Portugalská obnova se spojily a vytvořily novou politickou formaci Monarchistická konvergence. Předsedy nové koalice se stali Francisco Rolão Preto, dále také Henrique Barrilaro Ruas a Goncalo Ribeiro Telles (Monarquica Portuguesa 2010), této formaci

jsem věnovala pozornost ve druhé kapitole. Telles se stal předsedou strany Lidové monarchistické strany a byl jím až do roku 1994. Poté kvůli rozepřím ve straně odešel a založil si vlastní politické hnutí *Partido da Terra*¹¹ (Destak 2015).

Strana od svého vzniku prodělala několik zásadních změn a štěpení. Byla součástí mnoha koalic či dohod, díky kterým mohla ovlivňovat dění na politické úrovni. Lidová monarchistická strana se dostala do povědomí během parlamentních voleb roku 1979. Působila v pravicové alianci, která byla složena ze Sociálně-demokratické strany, Křesťanských demokratů a PPM. Tato koalice nesla název Demokratická aliance (Magone 1997: 28). Nově vzniklá formace dokázala velmi dobře aspirovat na občany a díky tomu získala absolutní většinu v parlamentních volbách. Po rozpadu Demokratické aliance se strana nedokázala prosadit, proto nyní strana jedná s Pedrem Santana Lopesem, chtějí spolupracovat se Sociálně-demokratickou stranou (DN 2018).

3.2 Působení Lidové monarchistické strany v portugalském stranickém systému

Po pádu nedemokratického režimu *Estado Novo* se portugalský stranický systém ocitl na bodě nula. Důležitým faktorem, který ovlivnil zakládání politických stran, se stali zahraniční podporovatelé. Období třetí portugalské republiky vykazuje velkou míru stability a umírněnosti ve stranickém systému. V Portugalsku nedošlo ke stranické fragmentaci a naopak dospělo k pluralitní demokracii, což v zemích, které prošly přechodem z nedemokratického režimu na demokracii, nebylo moc obvyklé (Němec 2009: 165). Od roku 1974 v systému dominují čtyři hlavní politické strany, a to Socialistická strana (*Partido Socialista*, PS), Sociálně-demokratická strana (*Partido Social Democrata*, PSD), Komunistická strana (*Partido Comunista Democrático*, PCP) a Lidová strana (*Centro Democrático Social-Partido Popular*, CDS-PP). Přičemž dvě z těchto stran, PS a PSD jsou tradičně zastoupeny ve vládách a představují základní střet mezi pravíci a levicí (Němec 2009: 165).

¹¹ Toto hnutí bylo založeno předsedou Lidové monarchistické strany. Poté co z PPM odešel, si založil ono politické hnutí, které se stalo významným v nastolení environmentální politiky v Portugalsku.

Dále budu pracovat s pojmem relevantní politická strana¹² dle Sartoriho. Podle výsledků v parlamentních volbách z roku 2015 Lidová monarchistická strana nepatří mezi relevantní strany na národní úrovni (Němec 2009: 166). Avšak v minulosti měla velmi významnou roli. Na to se soustředím v této podkapitole. Historické působení bude částečně navazovat na podkapitulu, která se věnuje vývoji po Karafiátové revoluci, avšak byl věnován prostor pouze všeobecnému vývoji. V této kapitole naopak budu analyzovat převážně činnosti Lidové monarchistické straně. Také se zaměřím na současnou volební úspěšnost, abych mohla hodnotit, zda je *Partido Popular Monárquico* relevantní úspěšnou stranou.

V době svého vzniku byla Lidová monarchistická strana tvořena monarchisty, kteří podporovali demokratické zřízení. Strana však nedokázala plně využít svého volebního potenciálu. To dokazují volby do Národního shromáždění z roku 1975, kde tato strana kandidovala samostatně. Skončila s velice slabým výsledkem, obdržela pouze 0,57 % hlasu (Resultados Eleitorais 2011a). Následně se monarchisté zúčastnili dalších voleb a to v roce 1976, kde její výsledky dosahovaly pouze 0,52 % (Destak 2015). Politickou scénu ovlivňovala a komplikovala přítomnost vojenských důstojníků, kteří se do 80. let v tomto prostředí velmi angažovali (Osuna 2014: 217–218).

Postupem času se polarizace stranického portugalského systému snižovala a systém stran začíná tíhnout k bipolárním tendencím (Němec 2009: 165). Jak jsem uváděla, vlády se nikdy nedokázaly udržet dlouho. Prezident Ramalho Eanes se ocitl ve složité situaci, nastal chaos v ekonomické i politické oblasti a tak se rozhodl jmenovat tzv. „prezidentskou vládu“. Od srpna roku 1978 do prosince 1979 byly jmenovány tři takovéto vlády. Avšak ani tyto vlády se nedokázaly vypořádat se špatnými podmínky a tak se politická a ekonomická nestabilita prohlubovala. Prezidentské vlády nebyly podporovány parlamentem a vládní rozhodnutí tedy nebyla podporována politickými stranami (Magone 1997: 28). Vláda Montyho Pinta podala demisi, protože nedokázala čelit složité politické situaci. V politické aréně se v červenci roku 1979 objevuje nová formace Demokratická aliance (*Aliança Democrática*; AD). V říjnu prezident oznámil,

¹² Tento pojem zavádí politolog Giovanni Sartori. Relevance stran se definuje dle dvou kritérií, ty jsou vyděračský a koaliční potenciál. Pokud strana nedisponuje ani jedním z těchto potenciálů, nemohou být považovány za relevantní (Sartori, Giovanni (2005). Strany a stranické systémy: Schéma pro analýzu (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

že budou vyhlášeny předčasné volby, které se budou konat v měsíci prosinci. Tato koalice vyhrává mimořádné volby s velkým náskokem, získala celkem 42,2 % hlasů, což dělalo 158 mandátů (Magone 1997: 28).

Demokratická aliance byla dohodnutá koalice mezi sociálními demokraty (PSD), konzervativci (CDS) a monarchistickou stranou (PPM). Tím se portugalská politika posunula spíše doprava. Po výhře Demokratické aliance byl koncem měsíce pověřen Francisco Sá Carneiro sestavením vlády, která se k moci dostala 2. 1. 1980 (Klíma 2007: 584). Několik měsíců po svém zvolení vláda předložila zásady revize ústavy. Změny měly omezit pravomoci prezidenta, tento bod programu podporovala převážně monarchistická strana. Dále požadovali zrušení Rady revoluce, také chtěli potlačit celkovou nadřazenost státu. V říjnu roku 1980 Lidová monarchistická strana opět zvítězila v rámci koalice Demokratické aliance. Společně obdrželi 47,36 % hlasů, a tedy získala 166 křesel v parlamentu (Magone 1997: 28). Lidová monarchistická strana, Sociální demokratická strana a křesťanští demokraté obhájili v parlamentu absolutní většinu křesel. Avšak Sá Carneiro krátce po svém jmenování premiérem zemřel. Jeho smrt byla zapříčiněna leteckou havárií. Pár dní po nešťastné události se konaly prezidentské volby a kandidát Demokratické koalice je poražen. Vyhrál Ramalho Eanes a byl opět zvolen. Následujícího roku prezident jmenoval nového předsedu vlády Pinta Balsemãa, který byl z řad PSD (Klíma 2007: 586). Nový premiér nedokázal čelit opozici, a tak byly vyhlášeny nové předčasné volby. Na sestavení nové vlády byly pověřeny zástupci dvou politických stran, a to právě Lidová monarchistická strana a Křesťansko-demokratická strana (Němec 2009: 168).

Demokratická aliance měla za cíl stabilizovat stranický systém v Portugalsku, což se jí do jisté chvíle dařilo. Systém pracoval stabilně, díky tomu, že držela v parlamentu většinu křesel, a nedocházelo tolik ke střetům mezi rozdílnými názory na půdě parlamentu. Smrt charismatického předsedy Fransisca Sá Carneira vedla k vnitřním rozporům mezi koaličními partnery. Vládní činnost Demokratické aliance byla omezena dominantní úlohou prezidenta. Proto v jejich programu byla prioritní již zmiňovaná revize ústavy. Od roku 1981-1982 trvala druhá vláda Pinta Balsemãa, která dokázala dosáhnout svého hlavního bodu v programu. Změny vedly ke zrušení Rady revoluce, ta byla nahrazena Ústavním soudem. Zrušení Rady revoluce zvedlo k civilizaci politického systému. Také se tedy oslabily pravomoci prezidenta, což bylo nutné, protože povaha

poloprezidentského systému bránila vládní práci (Gladdish 2016: 111; Magone 1997: 40). Po roku 1982 již neexistuje nic, co by koalici udrželo pohromadě, zemřel hlavní reprezentant, stanovených cílů dosáhla, a tak převládly spory uvnitř koalice. Spolupráce PPM, CDS a PSD byla tedy ukončena a Demokratická aliance se rozpadla (Němec 2009: 168).

Proto se domnívám, že Lidová monarchistická strana byla v 70. až 80. letech relevantní politickou formací. PPM byla součástí koalice, které se podařilo získat parlamentní většinu na vytvoření většinové vlády (viz. tabulka č. 1), která posléze několik let dopomáhala stabilizovat portugalský politický systém. Ve volbách do Shromáždění republiky roku 1983, po rozpadu koalice, strana *Partido Popular Monárquico* kandidovala samostatně a obdržela pouze 0,48 % hlasů (Resultados Eleitorais 2011b). Strana od této chvíle se nedostala do parlamentu samostatně. Na parlamentní půdě se může objevit pouze na kandidátních listinách po dohodě s jinou politickou formací (PPM nedatováno).

Tabulka č. 1: Přehled vládních koalic s PPM

PŘEHLED VLÁD S PARTIDO POPULAR MONÁRQUICO		
PŘEDSEDA	FUNKČNÍ OBDOBÍ	SLOŽENÍ-PARLAMENTNÍ PODPORA (%)
Franciso Sá Carneiro	03.01.1980 - 09.01.1981	PSD, CDS, PPM (51,2 %)
Francisco Pinto Balsemãa	09.01.1981 - 04.09.1981	PSD, CDS, PPM (53,6 %)
Francisco Pinto Balsemãa	04.09.1981 - 09.06.1983	PSD, CDS, PPM (53,6 %)

Zdroj: Vytvořeno autorkou, dle Němec 2009.

Po volbách roku 1983 se vytvořila třetí koaliční vláda, kterou tvořili socialisté a sociální demokraté. Avšak vláda nedokázala čelit kritice ostatních politických stran jak zprava, tak i zleva. Kvůli tlaku se vztahy mezi koaličními stranami vyostřovaly a docházelo i k vnitřnímu štěpení uvnitř samotných formací (Němec 2009: 148). Vláda tedy nakonec padla, parlament byl rozpuštěn a prezident vypsál nové volby. Ty se konaly 6. října 1985, ale Lidová monarchistická strana se jich nezúčastnila z důvodu důsledků vnitrostranických problémů (Destak 2015). Uběhly dva roky a následovaly další volby, kde Sociálně-demokratická strana opět zvítězila. Ve volbách roku 1987 opět kandidovala portugalská monarchistická strana, avšak strana nezaznamenala žádný nárůst, ale naopak ještě větší pokles. Obdrželi pouze 0,41 % hlasů (Resultados Eleitorais 2011c). Ve společnosti se začínala ozývat kritika na Aníbala Cavaco Silvu, ale přesto to neovlivnilo volby konané roku 1991 a jeho strana si udržela absolutní většinu křesel

v parlamentu (Klíma 2007: 600). V těchto volbách u Lidové monarchistické strany došlo k mírnému nárůstu hlasů na 0,44 % hlasu (Resultados Eleitorais 2011d). Od roku 1983 do roku 1995 se ve vládě udržela Sociálně-demokratická strana (PSD) a Demokratická strana obnovy (*Partido Renovador Democrático*; PRD), Aníbal Cavaco Silva se tedy stal nejdéle vládnoucím premiérem v období třetí portugalské republiky (Němec 2009: 148). V portugalských parlamentních volbách v roce 1995 Lidová monarchistická strana utvořila koalici se Stranou země (*Partido da Terra*; MPT). Tato koalice vznikla za účelem prosazení environmentální politiky. Chtěli zdůraznit ekologické problémy a ohled na budoucí generace. V těchto volbách získali 0,1 % hlasu (Resultados Eleitorais 2011e). Strana MPT a Lidová monarchistická strana spolupracovaly takto do roku 1999 a stali se průkopníky ekologické portugalské politiky (Magone 1997: 108). Poslední volby ve 20. století se konaly v roce 1999 a PPM opět kandidovala samostatně. Výsledek voleb byl velmi podobný těm ostatním, kdy Lidová monarchistická strana vstupovala do voleb bez koaliční dohody. Monarchisté obdrželi 0,31 % hlasu, což jenom dokazuje úbytek podpory strany (Resultados Eleitorais 2011f).

Tabulka č. 2: Volby do Assembleia da República

VOLBY DO NÁRODNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ 1975-2015		
25.04.1975	PPM	0,57%
25.04.1976	PPM	0, 52%
02.12.1979	KOALICE AD	42,52%
05.10.1980	KOALICE AD	44, 91%
25.04.1983	PPM	0,48%
06.10.1985	NEÚČAST	X
19.07.1987	PPM	0,41%
06.10.1991	PPM	0, 44%
01.10.1995	PPM-MPT	0,14%
10.10.1999	PPM	0,31%
17.03.2002	PPM	0,23%
20.02.2005	NEÚČAST	X
27.09.2009	PPM	0, 27%
05.06.2011	PPM	0, 26%
05.10.2015	PPM	0,28%

Zdroj: Vytvořeno autorkou, dle Eleicoes nedatovány; Resultados Eleitorais 2011.

Monarchistická lidová strana získala zastoupení ve Shromáždění republiky a stala se významným partnerem v koalici Demokratická aliance. Její význam začal klesat po roku 1983, kdy došlo ke zrušení koaličního partnerství mezi Sociálně-demokratickou stranou, Křesťansko-demokratickou stranou a PPM. Lidová monarchistická strana se pak stala viditelnější díky svému předsedovi Ribeiro Telles, který chtěl změnit ideologii

strany a snažil se zaměřit na environmentalismus (Magone 1997: 108; PPM nedatováno). Telles byl šestkrát ministrem životního prostředí. Kvůli neshodám mezi členy předseda Telles odešel ze strany a založil si vlastní politickou formaci Stranu země. Po posledních evropských volbách, konané ve 20. století, se Lidová monarchistická strana vrátila ke své původní ideologii. Navrátili se k myšlence lusitánského společenství s bývalými koloniemi vedenými portugalskou monarchií jako alternativou evropské integrace (Magone 1997: 108). PPM se zúčastnila téměř všech konaných voleb od roku 1975. Podle tabulky č. 2, která shrnuje veškeré volební výsledky od roku 1975-2015, je znatelný úpadek voličské podpory Lidové monarchistické strany.

3.3 Lidová monarchistická strana (*Partido Popular Monárquico*) a její působení ve 21. století

Strana o sobě tvrdí, že za dobu formální existence 41 let si dobře ukotvila a definovala svoji ideologii. Tvrdí, že jsou především monarchisté. Z programu, který uveřejnili k volbám 2015, vyplývá, že obhajují a žádají systém monarchistické vlády, kterou by tvořili portugalská občané. Přejí si vybudovat sjednocený a zabezpečený národ, který spojí všechny portugalské obyvatele. Svým programem chtějí zdůraznit, že kdysi tvořili velký národ s devíti stoletími dějin. Častými odkazy na minulost chtějí připomenout, že historie má velký dopad i do současnosti (PPM nedatováno). Proto je důležité v této práci zmínit veškerý historický kontext, od doby, kdy monarchisté začali se svými aktivitami, kterými chtěli docílit změnu režimu. Od roku 1910 se různé monarchistické formace snažily změnit systém, stejně jako chce současná Lidová monarchistická strana. Monarchisté o sobě tvrdí, že jsou vlastenci a obránci humanistické tradice (D'Avillez 2003).

Partido Popular Monárquico se zabývá i ekonomickou sférou, kde se pokoušejí hájit individuální vlastnictví a systém volného trhu. Kladou důraz na přímé i nepřímé kontroly ve strategických sektorech v hospodářské oblasti. Požadují změny v zemědělství, kde tvrdí, že portugalská populace je závislá na potravinách z dovozu. Kvůli tomuto předpokladu propagují svou rozvojovou strategii, kde zkoumají další možné alternativní zdroje, které mají k dispozici. Především kladou důraz na využití teritoriálních moří (PPM nedatováno).

Lidová monarchistická strana argumentuje, že monarchie by mohla sjednotit vládu a stabilizovat zemi. Bojují za návrat krále, který by však měl pouze symbolickou funkci (PPM nedatováno). Králova úloha ve státě by byla pouze ceremoniální, nestál by v čele exekutivní moci a vládě by tak nebyl nadřazen. *Partido Popular Monárquico* podporuje návrat královské rodiny Braganca, která z Portugalska odešla roku 1910, kdy byla monarchie svržena (Solsten 1993: 200–201). PPM má tedy převážně ve svém programu body týkající se monarchie, protože věří, že se jedná o nejlepší možný systém. To však může způsobit ztrátu velkého množství hlasů, protože program nereprezentuje body týkající se každodenního života a problémů lidí. Také se tak stalo, monarchisté samostatně nepřesáhli více jak 3 %, a to ještě na půdě Evropského parlamentu, v Portugalsku ve volbách dosahují mizivých výsledků (Solsten 1993: 201). V roce 1997 se strana dokázala uspět v obecních volbách, kdy dostala svého zástupce na městskou radnici (D'Avillez 2003).

Monarchisté se tedy pokusili najít jinou možnost, jak nalézt podporu. Vytvořili nepolitické organizace známé jako Královské asociace. Královské asociace jsou založené na geografických znacích, tedy podle okresů. Existuje například Královské asociace pro Lisabon, Porto, Algarve, atd.. Každá tato organizace má za úkol sjednotit veškeré monarchisty žijící v jejím okrese a šířit tak monarchistické myšlenky. Některé asociace jsou známější než jiné, ale v posledních letech všechny zaznamenaly růst v počtu členů. Největší rozmach monarchistických myšlenek nastal v roce 1995, kdy proběhla svatba jednoho z možných nástupců na portugalský trůn. Královské asociace v současné době koordinují svou činnost pod organizací *Royal Cause*, což je federace Královských asociací (D'Avillez 2003).

Monarchisté v rámci Lidové monarchistické strany jsou členy mnoha dalších organizací, kde navzájem podporují svou politiku. Jedna z těchto organizací je ECPM, což je Evropské křesťanské politické hnutí. ECPM sdružuje registrované politické strany, nevládní organizace a think-tanky v Evropě. Evropské křesťanské politické hnutí je evropskou politickou stranou, která reflektuje křesťansko-demokratickou politiku z explicitně křesťansko-sociálního hlediska. ECPM má členy a spolupracovníky po celé Evropě (ECPM nedatováno). Spolupráce v rámci této politické strany je dalším důkazem jistého odkazu PPM na minulost a tedy důraz na křesťanské hodnoty, které propagovala jak monarchie před svým pádem roku 1910, tak také skupiny monarchistů, které působily

do Karafiátové revoluce. Lidová monarchistická strana je členem také organizace IMC. Celý název je Mezinárodní konference monarchistů, tedy instituce, která podporuje monarchistické myšlenky. V chartě ICM mají jako hlavní bod, podpořit všechny, které považují za prioritní obhájit vytvoření, či zachování takové politické struktury, založené na inkarnačním a suverénním systému. Považují monarchisty za obránce přirozených svobod, kteří jsou nezávislí na ekonomických a politických oligarchiích a elitách (IMC 2011).

Na závěr této kapitoly bych ráda shrnula, co bylo v této kapitole o formaci řečeno. Lidová monarchistická strana je pravicová politická strana, která se vyskytuje v portugalském stranickém systému. PPM byla založena v době Karafiátové revoluce a v historii působila jako odpůrce režimu *Estado Novo* (The Translation Company nedatováno). V současné době je to malá politická strana s nízkou politickou podporou, jak jsem dokázala výsledky z parlamentních voleb. PPM se zúčastnila všech legislativních voleb od roku 1974, kromě let 1985 a 2005 (viz. tabulka č. 2). Největší úspěšnosti dosáhli monarchisté v rámci Demokratické aliance v roce 1980, kde získali 6 poslanců. Ve volbách, kdy kandidovali samostatně, nikdy neobdrželi žádné mandáty. Největší počet hlasů obdrželi ve volbách roku 1976, tedy 0,52 %. Naopak nejnižšímu výsledku čelili roku 1995, kde dostali 0,10 % hlasu (Destak 2015). V roce 2005 a 2009 se PPM objevila na kandidátní listině Sociálně-demokratické strany, po dohodě s Pedro Santana Lopezem. V té době, kdy spolupracovali se sociálními-demokraty, měli monarchisté dva zástupce ve Shromáždění republiky (SOL 2018). V roce 2015 se konaly poslední parlamentní volby, do kterých se PPM také zapojila. Byla zapsána na kandidátkách ve všech volebních obvodech Portugalska. Na Azorech Lidová monarchistická strana spolupracuje v koalici Aliance pro Azory s CDS-PP (Destak 2015). Lidová monarchistická strana ve volbách 2015 skončila s výsledkem 0,28 %, tedy pro ně hlasovalo 14 285 voličů. Tento výsledek je o jednu desetinu větší než ve volbách roku 2011 (Eleicoes nedatováno). Od roku 2018 vycházejí zprávy, že Lidová monarchistická strana vyzývá opět Santana Lopeze, aby vyrazili společně do voleb, jejich vyjednávání vypadá nadějně (DN 2018).

V rámci kapitol věnované samotné Lidové monarchistické strany jsem poukazovala na výsledky do Shromáždění republiky. Věnovala jsem pozornost, zda se dostala na půdu parlamentu. Podle zmíněných výsledků je viditelná upadající podpora.

Proto jsem se zaměřila na i na volby jiného typu a to regionální z roku 2015. Výsledky těchto voleb jenom potvrdily mé tvrzení o Lidové monarchistické straně, kdy jsem ji představovala jakou malou stranu, s nízkou volební podporou.

Tabulka č. 3: Kandidatura PPM v regionálních volbách 2015

VOLBY 2015		
DISTRIKT	HLASY	VOLIČI
Aveiro	0,35%	1,292
Beja	0,26%	192
Braga	0,19%	884
Braganca	0,33%	229
Castelo Branco	0,48%	496
Coimbra	0,24%	525
Évora	0,43%	363
Faro	0,40%	755
Guarda	0,25%	211
Leiria	0,29%	701
Lisboa	0,24%	2.820
Portalegre	0,32%	187
Porto	0,25%	2,392
Santarém	0,36%	822
Setúbal	0,24%	1,024
Viana do Castelo	0,42%	535
Vila Real	0,29%	316
Viseu	0,28%	533
AUTONOMNÍ OBLAST	HLASY	VOLIČI
Acores	X	X
Madeira	0,42%	528

Zdroj: RTP 2015

Výsledky voleb 2015¹³ můžete vidět v tabulce č. 3, která uvádí počet voličů a procento obdržených hlasů PPM. Pouze v několika oblastech dokázala strana získat nad 0,40 % hlasů. Mezi části Portugalska, kde PPM obdržela nejvíce hlasů, patří Castelo Branco, Évora, Faro, Madeira a Viana do Castelo. Naopak na území Bragy Lidová monarchistická strana získala nejméně hlasů ze všech distriktů (RTP 2015). Kvůli nedostatku zdrojů, nejsem schopna říci, jaké faktory na tyto výsledky měli vliv. Podívala jsem se proto i na výsledky voleb stejného řádu z roku 2011, abych zjistila, zda v oblastech, kde obdrželi nejvíce hlasů, mají relativně stabilní podporu. Avšak území, kde

¹³ Co se týče autonomního území Acores, zde regionální volby neproběhly roku 2015, ale až 2016, proto tabulka neobsahuje žádné výsledky.

získali nejvíce hlasů ve volbách 2015, byla úplně jiná než v roce 2011. Z toho je zřejmé, že nikde nemají stabilní základnu voličů, avšak je nutno říci, že ve volbách 2015 si vedli nejlépe. Ve volbách 2009 a 2011 strana nikde neobdržela více než 0,40 % (RTP 2011, RTP 2009).

4 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ NA TÉMA PORTUGALŠTÍ MONARCHISTÉ

Tato kapitola se věnuje zjišťování veřejného mínění na téma monarchie a Lidové monarchistické strany. V rámci předchozích kapitol jsem na základě volebních výsledků zjistila, že PPM není nijak výjimečně úspěšná. V této části bych se ráda zaměřila na znalosti relativně úzké skupiny populace ohledně Lidové monarchistické strany v portugalském prostředí. Přesněji budu analyzovat, zda portugalští studenti, kteří absolvují studium v České republice, mají povědomí o působení Lidové monarchistické strany v tamním stranickém systému. Pro výzkum použiji dotazníkové šetření, které patří mezi kvantitativní metody pro zjištění veřejného mínění. Cílem zkoumání tedy bude ověřit, zda vybraná skupina respondentů zná PPM a také co si myslí o této straně a zda jsou požadavky strany diskutovány ve veřejném prostoru. Co se týče dotazované skupiny, nebude se jednat o reprezentativní vzorek respondentů, odpovídající jsou portugalští studenti žijící v České republice. Jedná se tedy o jasně ohraničený vzorek, který by měl dokreslit má tvrzení objasněná v předchozích kapitolách. Touto formou jsem chtěla poukázat fakt, že PPM je málo známá politická strana.

Mezi monarchisty se objevují otázky: Kdo by vládl, kdyby se navrátila monarchie? Jak silná je podpora monarchistů v Portugalsku? Má Lidová monarchistická strana smysl, když přes jak více 100 let je Portugalsko republikou (The Royal Forums nedatováno)? Portugalsko má dlouhou zkušenost s monarchií, avšak republika se podařilo přežít všechny krize. V portugalské společnosti existuje několik názorů. Někteří tvrdí, že myšlenka na návrat monarchie a tedy i monarchistická strana je irelevantní. Taktéž se objevují názory, že přeměna státního zřízení na monarchii by bylo velmi obtížné, ne však nemožné (D'Avillez 2003). Portugalská vláda dovolila královské rodině se vrátit z exilu, monarchistické myšlenky nevidí jako hrozbu. Co se týče otázky, kdo by vládl v Portugalsku, kdyby se navrátila monarchie, tak PPM ve svém programu nepředstavuje kandidáta na krále (The Royal Forums nedatováno). Naopak uvádějí, že by poskytli možnost volby monarchistických titulů na celý život a také dědičných monarchistických titulů. Pokud by tedy král umřel, nebo abdikoval, lidé by si mohli zvolit sami nového krále. Tento model je velmi podobný prezidentskému systému a monarchisté ho považují za nejvhodnější řešení (PPM nedatováno).

Názorů na působení Lidové monarchistické strany a návrat monarchie existuje mnoho a v rámci práce bude představena pouze část mínění, kvůli spolupráci s určitou částí populace. Dotazník se skládá z 11 otázek, avšak první část se věnuje obecným charakteristikám vztahujících se k přímo k respondentům. Druhá část se věnuje již tématu portugalských monarchistů. Dotazník by měl doplnit a částečně odpovědět na výzkumnou otázku, která je uvedena v úvodu. Avšak domnívám se, že výsledky pouze dokreslí již mnou zmíněné tvrzení o portugalských monarchistech. V rámci šetření bylo položeno několik otázek. Jako hlavní považuji, zda se respondenti zajímají o portugalskou politiku, jestli dokáží jmenovat nějakou politickou stranu a jak jsou spokojeni s portugalským politickým systémem. Poté otázky, které jsou přímo cílené na PPM a její aktivity. Mezi ně patří, jestli znají politickou stranu, která podporuje monarchii, a zda dokážou vyjmenovat politické aktivity PPM a také je téma monarchie řešené ve společnosti? Jako doplňující otázku mohu zmínit, jestli respondenti znají nějakého potomka královské portugalské rodiny. Dotazník byl zveřejněný po dobu jednoho měsíce a zodpovědělo ho 83 respondentů.

Studenti, kteří odpověděli, jsou studující převážně v Plzni na Západočeské univerzitě nebo na Univerzitě Karlově. Pokud se tedy přesuneme k samotným výsledkům odpovědí, zjistila jsem, že většina dotazovaných se o portugalskou politiku zajímá, přesněji 66,3 % z 83 studentů. Také ve velké většině případů (86 %) dokáží vyjmenovat alespoň jednu politickou stranu jejich země. Co se týká samotné Lidové monarchistické strany a její působnosti, tak ji respondenti znají ve 44,6 %. Většina studentů pocházela z oblasti hlavního města Lisabonu a města Faro. V území Faro dle tabulky č. 3 můžeme vidět, že i PPM dosáhla jednoho ze svých nejvyšších výsledků v regionálních volbách (RTP 2015). Avšak podle následujících otázek a jejich výsledků se ukázalo, že monarchistickou stranu v některých příkladech znají, ale už nedokáží vyjmenovat téměř žádné její aktivity. Přesněji se jedná o část 68,7 % z 83 studentů, kteří nedokáží říci ani jeden bod z programu strany. Ti, co odpověděli, že znají nějaké programové prvky monarchistické strany, napsali, že ji mají spojenou s podporou monarchie, zelenou politikou a zemědělskými reformy. Podle dotazovaných studentů se téma monarchie ve společenské debatě téměř neobjevuje, výsledek to potvrdil 86,7 % hlasy, tedy monarchie není aktuální téma pro tento vzorek respondentů. Jestli lze říci téměř zapomenuté téma monarchie, potvrzuje i výsledek na otázku, zda si studenti dokáží

vzpomenout na nějakého potomka/dědice královské portugalské rodiny. Jedná se o 56,6 %, kteří již nedokáží říci žádného následovníka královské rodiny. Za poslední důležitou otázku považují, zda jsou respondenti spokojeni se stávajícím politickým systémem Portugalska. Většina odpověděla, že ano (68,7 %). Předpokládám, že negativní odpověď na tuto otázku není ovlivněna monarchistickými tendencemi, ale jsou zapříčiněné ekonomickou krizí, která Portugalsko v současné době postihuje.

Dotazník¹⁴ tedy dokazuje, že Lidová monarchistická strana není nijak populární ve společnosti a jejich ústřední téma programu není dle vybraného vzorku respondentů nijak aktuální ani probírané. Tato část práce, dle mého názoru, pouze potvrdila a objasnila nízké volební výsledky a malou popularitu stranu. Dále mohu zmínit, že podle těchto výsledků se dá předpokládat, že PPM nemá v současné době šanci na samostatné úspěšné vítězství ve volbách. Její jediná pravděpodobná šance jak se dostat na půdu parlamentu je pouze při vytvoření volební koalice se silnější politickou stranou, jako tomu bylo dříve. Tedy dokresluje marginální pozici strany v portugalském stranickém systému.

¹⁴ Dotazník byl proveden pomocí internetové stránky survio.com. Celý dotazník můžete nalézt na následující internetové adrese: <https://www.survio.com/survey/d/S1E8J4L9Z9N1U6A1I>.

5 ZÁVĚR

V rámci práce jsem analyzovala vznik a činnosti Lidové monarchistické strany v Portugalsku. Historická část poukázala na aktivity monarchistických subjektů od doby první republiky až po zánik režimu *Estado Novo*. Působení monarchistů ve zmíněném období dalo vzniknout současné *Partido Popular Monárquico*. Sama strana na minulost svých podporovatelů odkazuje v programu. V úvodu byla položena výzkumná otázka, na kterou jsem se snažila nalézt odpověď, která zní: Má portugalská monarchistická strana podporu napříč společnostmi či nikoliv? Jako kritérium úspěšnosti nebo neúspěšnosti jsem si zvolila jejich volební podporu a dosavadní výsledky dosažených ve volbách. V současném portugalském stranickém systému figuruje pouze jedna monarchistická strana a to právě tato Lidová monarchistická strana, které jsem se v práci především věnovala.

Návrat monarchie se zdát být jako velmi obtížný cíl, zkušenost Severní monarchie se ukázala být příliš krátká k jakémukoli pokusu o změnu a stabilizaci monarchistického režimu. Monarchistické převraty neuspěly, protože se jim nepodařilo získat podporu, která by umožnila režimu stát se životaschopným. Podporu nezískali ani z exilu ze strany krále Manuela, ten byl důsledně proti ozbrojeným akcím vůči republikánskému režimu. Možnost nastolit změnu režimu monarchisté spatřovali s nástupem Antónia Oliveiry de Salazara. Avšak po nastolení nedemokratického režimu *Estado Novo* se monarchistické strany ocitly v ilegální opozici, kde opět bojovaly proti stávajícímu autoritářskému režimu. Monarchistický cíl se po celou dobu působení nezměnil, přetrvávala snaha restaurovat režim na monarchii, kdy v čele království stane král.

Zastánci monarchie se nesčetnými pokusy snažili změnit politické prostředí. V roce 1971 se domluvily tři následující subjekty, a to Monarchistické lidové hnutí (*Movimento Monárquico Popular*), Populární monarchistická liga (*Liga Popular Monárquica*) a strana Portugalské obnovy (*Renovação Portuguesa*). Politické strany se spojily a vytvořily koalici zvanou Monarchistická konvergence (PPM nedatováno). Z monarchistických hnutí působících v opozici státu vzniká roku 1974 *Partido Popular Monárquico*, tedy Lidová monarchistická strana.

Lidová monarchistická strana působí na politické scéně od počátku období třetí portugalské republiky. Avšak dle dosavadních volebních výsledků, která značí minimální

podporu v rámci portugalské společnosti, je PPM považována za irelevantní stranu. Hlavní bod programu *Partido Popular Monárquico* je restaurace státního zřízení na monarchii s možným voleným králem. Hlavní bod se tedy nezměnil od roku 1910. Předseda strany Telles se pokusil stranu obrátit na zelené myšlení, avšak, po neshodách uvnitř strany formaci opustil a založil si vlastní stranu zaměřenou na environmentální politiku. Téma monarchie pro PPM tedy zůstalo primární. Stranu lze označit za marginální, ale byla součástí silné volební koalice. Schopnost spolupracovat v koalicích strana dokázala v rámci Demokratické aliance, kdy dopomáhala stabilizovat politický portugalský systém po proběhnutí Karafiátové revoluce.

Strana není tedy příliš známá, což potvrdilo i dotazníkové šetření provedené v rámci této bakalářské práce. Podle výsledků dotazníku se potvrdila irelevance tématu monarchie, které není v portugalské společnosti ani nijak aktuální. Aktivity Lidové monarchistické strany nejsou téměř známé. Neznámost této politické formace se posléze odráží na volebních výsledcích, které jsou minimální, když strana kandiduje samostatně, což bylo ukázáno a potvrzeno v předchozích kapitolách. Odpověď na moji výzkumnou otázku tedy je: Jediná monarchistická strana *Partido Popular Monárquico*, která působí od roku 1974, nemá ve společnosti výraznou podporu a dosahuje nízkých volebních zisků. Strana má však potenciál nastolovat nová témata do politického prostředí, což ukázala v 90. letech 20. století, kdy v nesla ekologické problémy na politickou scénu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Binková, Simona (2004). *Portugalsko* (Praha: Libri).

Coimbra, Artur (2000). *Paiva Couceiro e a contra-revolução monárquica (1910-1919)* [disertační práce] Universidade do Minho: Minho (<https://repositorium.sdum.uminho.pt/bitstream/1822/6989/1/Paiva%20Couceiro%20e%20a%20contra-revolu%C3%A7%C3%A3o.pdf>, 29. 4. 2019).

D'Avillez, Filipe (2003). *Monarchism in Portugal*, 24. 6. 2003 (<http://www.royaltymonarchy.com/opinion/articles/portugal.html>, 29. 4. 2019).

Destak (2015). *Partido Popular Monárquico*. 29. 9. 2015 (<http://www.destak.pt/artigo/242491>, 29. 4. 2019).

DN (2018). *PPM desafia Santana para irem juntos às eleições*. 3. 10. 2018 (<https://www.dn.pt/edicao-do-dia/03-out-2018/interior/ppm-desafia-santana-para-irem-juntos-as-eleicoes-9938931.html>, 29. 4. 2019).

ECPM (nedatováno). *About us – Our members and associates* (<https://www.ecpm.info/members-and-associates.html#>, 29. 4. 2019).

Eleicoes (nedatováno). *Resultados Globais* (<https://www.eleicoes.mai.gov.pt/legislativas2015/resultados-globais.html#none>, 29. 4. 2019).

Gallagher, Tom (1983). *Portugal: A Twentieth-Century Interpretation* (Manchester: Manchester University Press).

Gladdish, Ken (2016). Portugal: an open verdict. In: Pridham, Geoffrey ed., *Securing Democracy: Political Parties and Democratic Consolidation in Southern Europe* (London: Routledge), s. 104–125.

Grugel, Jean (2002). *Democratization: A Critical Introduction* (Houndmills: Palgrave).

Huntington, Samuel (2008). *Třetí vlna: Demokratizace na konci 20. století* (Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury).

IMC (2011). *Membres De La CMI – IMC Members* (<http://internationale.monarchiste.com/?l=gb&membres>, 29. 4. 2019).

Judt, Tony (2008). *Poválečná Evropa: Historie po roce 1945* (Praha: Slovart).

Klíma, Jan (1995). *Přehled dějin Portugalska* (Hradec Králové: Gaudemaus).

Klíma, Jan (1996). *Dějiny Portugalska* (Praha: Lidové noviny).

Klíma, Jan (2002). Katolické kořeny portugalské diktatury. Poznámka k typologii autoritativních režimů 20. století. *Listy* 5 (<http://fhs.uhk.cz/ibero/texty/pdf/KIAS015.pdf>), nestránkováno.

Klíma, Jan (2004). Nevadnoucí karafiáty. Před třiceti lety zvítězila v Portugalsku revoluce. *Dějiny a současnost* (2), s. 24–29.

Klíma, Jan (2005). *Salazar tichý diktátor* (Praha: Skřivan ml.).

Klíma, Jan (2007). *Dějiny Portugalska v datech* (Praha: Lidové noviny).

Klíma, Jan (2016). Konec portugalského panství v Africe. *Tvar* 10, nestránkováno.

Kroupa, Jiří (2017). *Srovnávací politologie* (Brno: MUNI Press).

Magone, José M. (1997). *European Portugal: The Difficult Road to Sustainable Democracy* (London: Macmillan Press).

Monarquia Portuguesa (2010). *A Convergência Monárquica* (1971), 17. 7. 2010 (<https://monarquia.webnode.pt/news/a%20converg%C3%A2ncia%20monarquica%20%281971%29/>, 29. 4. 2019).

Němec, Jan (2009). Portugalsko: vleklé krize a radikální východiska na cestě k demokracii. In: Říchová, Blanka a kol., *Západoevropské politické systémy* (Praha: Oeconomica), s. 137–171.

Osuna, José Javier Olivas (2014). The deep roots of the Carnation Revolution: 150 years of military interventionism in Portugal. *Portuguese Journal of Social Science* 13 (2), s. 215–231.

Pinto, Antonio C. (1995). *Salazar's Dictatorship and European Fascism. Problems of Interpretation* (New York: Colombia University Press).

Pinto, Antonio C. (2000). Portugal: Crisis and Early Authoritarian Takeover. In: Berg-Schlosser, Dirk; Mitchell, Jeremy eds.: *Conditions of Democracy in Europe, 1919-39*. London: Macmillan Press, s. 354–380.

Pinto, Antonio C. (2003). Twentieth Century Portugal: An Introduction. In PINTO, A. C. ed. *Contemporary Portugal: politics, society and culture*. Boulder: Social Science Monographs, s. 1–46.

PPM (Nedatováno). *Partido Popular Monárquico* (<http://legislativas.ppm.pt/>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011a). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=25&mes=04&ano=1975&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011b). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=25&mes=04&ano=1983&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011c). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=19&mes=07&ano=1987&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011d). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=06&mes=10&ano=1991&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011e). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=01&mes=10&ano=1995&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Resultados Eleitorais (2011f). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=10&mes=10&ano=1999&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Rezola, Maria I. (2008). The Military, 25 April and the Portuguese Transition To Democracy. *Portuguese Journal of Social Science* 7 (1), s. 3–16.

RTP (2009). Total Global 2009 – Resultados, 8. 10. 2009 (<http://www.rtp.pt/noticias/eleicoes/legislativas/2009/partido-PPM>; 29. 4. 2019).

RTP (2011). Total Global 2011 – Resultados, 16. 6. 2011 (<http://www.rtp.pt/noticias/eleicoes/legislativas/2011/partido-PPM>; 29. 4. 2019).

RTP (2015). Total Global 2015 – Resultados, 15. 10. 2015 (<http://www.rtp.pt/noticias/eleicoes/legislativas/2015/partido-PPM>; 29. 4. 2019).

SOL (2018). *Aliança. Já são conhecidas as caras do partido de Santana Lopes*. 12. 11. 2018 (<https://sol.sapo.pt/artigo/633856/alianca-ja-sao-conhecidas-as-caras-do-partido-de-santana-lopes>, 29. 4. 2019).

Solsten, Eric (1993). *Portugal: A Country Study*. (Washington: GPO for the Library of Congress).

Telo, António José (2007). *História Contemporânea de Portugal – Do 25 de Abril à Actualidade, vol. I* (Lisboa: Presença).

The Royal Forums (nedatováno). *Restoration of Monarchy in Portugal* (<http://www.theroyalforums.com/forums/f201/restoration-of-monarchy-in-portugal-28824.html>, 29. 4. 2019).

The Translation Company (nedatováno). *Political Parties in Portugal* (<https://thetranslationcompany.com/news/blog/language-news/portuguese/political-parties-portugal/>, 29. 4. 2019).

Vrbata, Aleš (2010). Antónie Ferro: mezi Mussolinim a Salazarem. In: Univerzita Pardubice: *Theatrum historiae* 7. (http://uhv.upce.cz/upload/theatrum/TH7_2010.pdf).

Wheeler, Douglas (1998). *Republican Portugal: A Political History, 1910-1926* (Wisconsin: University of Wisconsin Press).

Závěšický, Jan (2004). Salazarovo Portugalsko: Jaké bylo?. *Listy: dvouměsíčník pro politologickou kulturu a občanský dialog* 6, s. 46–50.

RESUMÉ

Since the year 1910 when monarchism had been dropped in Portugal and republic regime was raised, whole country was affected by conflicts and unstable decisions by antipode political groups. After embedding new regime Republic Party was not able to assemble stable government which could had settled with all local problems. Monarchists had been constantly fighting for a rise of decayed monarchists regime. In the year 1926 became rightward rise and António de Olivier Salazar became a leader. During his attempts to stable whole country Salazar implemented new non-democratic regime *Estado Novo*. Monarchists took the place in the opposition againts this new regime and continued in their efforts to return king to the Portugal. After World War II the Portuguese society started emerging the change of regime after democracy.

In the year 1974 there was leftwarded takeover called Carnation revolution which was caused by unwanted regime by society. This takeover was nonviolent and was demarcated by people walking on streets and loading red carnations to guns. This takeover was mainly iniciated by army. Generals were still involved in political decisions untill 80s of 20th century. Repeated establishment of democratic constitution is mentioned as a third period of Portugal republic. Since 1974 militates *Partido Popular Monárquico* in political system which have ancestors in past implementation of first republic. This bachelory thesis is investigating monarchists operations through centuries. Also is answering question if the *Partido Popular Monárquico* is successful or not. This question is presented by election results since 1975 till 2015 when the last elections were.

International organizations are featured in this thesis whose are collaborating with *Partido Popular Monárquico*. Either the thesis is investigating the stabilization of Portuguese factious system and shows the role which *Partido Popular Monárquico* stands for. In the last chapter there is scope and success of *Partido Popular Monárquico* visualized by survey which is focused on activities by PPM and the monarchist theme in a part of Portuguese society.

PŘÍLOHY

Tabulka č. 1: Přehled vládních koalic s PPM

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle Němec, Jan (2009). Portugalsko: vleklé krize a radikální východiska na cestě k demokracii. In: Říchová, Blanka a kol., *Západoevropské politické systémy* (Praha: Oeconomica), s. 137–171.

Tabulka č. 2: Volby do Assembleia da República

Zdroj: Vytvořeno autorkou dle Eleicoes (nedatováno). *Resultados Globais* (<https://www.eleicoes.mai.gov.pt/legislativas2015/resultados-globais.html#none>, 29. 4. 2019).; *Resultados Eleitorais* (2011a). *Assembleia da República* (<http://eleicoes.cne.pt/raster/index.cfm?dia=25&mes=04&ano=1975&eleicao=ar>, 29. 4. 2019).

Tabulka č. 3: Kandidatura PPM v regionálních volbách roku 2015

Zdroj: RTP (2015). Total Global 2015 – Resultados, 15. 10. 2015 (<http://www.rtp.pt/noticias/eleicoes/legislativas/2015/partido-PPM>; 29. 4. 2019).